

УДК 330.341.1

Надія Жаровська

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СКЛАДОВІ ІННОВАЦІЙНИХ ВИТРАТ НА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Nadiya Zharovska

COMPONENTS INNOVATIVE COST OF ENGINEERING COMPANIES

Перш ніж розглядати різні методичні підходи до аналізування витрат на інноваційні процеси, необхідно визначитись із самим трактуванням сутності цього поняття. Ми вважаємо, що під витратами на інноваційний процес (V_{in}) треба розуміти суму витрат за окремими складовими, виходячи з етапів інноваційного процесу: їх знаходять за формулою (1):

$$V_{in} = V_{НДР} + V_{ПКР} + V_{ВДВ} + V_T + V_{ТПВ} + V_M, \quad (1)$$

де $V_{НДР}$ – витрати на науково-дослідні роботи; $V_{ПКР}$ – витрати на проектно-конструкторські роботи; $V_{ВДВ}$ – витрати на виготовлення дослідного зразка; V_T – витрати на лабораторне та ринкове тестування інноваційної продукції; $V_{ТПВ}$ – витрати на технологічну підготовку виробництва інноваційної продукції; V_M – витрати на просування продукції на ринок.

$V_{НДР}$ – це витрати на початковій стадії інноваційного процесу: витрати на ведення теоретичного пошуку, виконання розрахунків зі створення нової продукції або вдосконалення вже існуючої, а також витрати на патентні дослідження.

$V_{ПКР}$ – це витрати на проектування, конструювання, розроблення робочої документації, на узагальнення і аналіз результатів досліджень, на роботи, пов'язані з підготовкою експерименту, на обґрунтування доцільності чи недоцільності подальшого проведення робіт; витрати на винахідництво і раціоналізацію; на отримання дозволів (ліцензій), на отримання прав на об'єкти інтелектуальної власності.

$V_{ВДВ}$ – це витрати на виготовлення дослідного зразка або макета; на складання технічної документації й технології виготовлення інноваційної продукції; на розроблення нормативів і норм витрат на заробітну плату, матеріалів, палива, енергії, інструментів тощо і складання нормативних калькуляцій; на підготовку і перепідготовку фахівців, необхідність у яких зумовлена впровадженням інноваційної продукції; на здійснення авторського нагляду.

V_T – витрати, пов'язані з тестуванням технічних та ринкових параметрів інноваційної продукції, зокрема комплексне заводське випробування, тобто експлуатаційну перевірку: витрати на монтаж і налагодження засобів для випробування нової продукції, а також витрати з попереднього дослідження та зондування ринку, витрати на випробування прототипу нової продукції, на розроблення пропозицій про впровадження у виробництво результатів виконаної роботи.

$V_{ТПВ}$ – витрати технологічного процесу, зокрема на виготовлення, монтаж та налагодження інструментального оснащення або витрати на поліпшення чи пристосування існуючих виробничих потужностей до випуску інноваційної продукції, капітальні витрати на придбання прогресивних машин і обладнання, на перевірку готовності нового виробництва (цехів і агрегатів) до введення їх в експлуатацію; а також витрати, безпосередньо пов'язані з випуском продукції, передбаченої проектом.

ВМ – це витрати на просування та збут інновацій на ринку, а також витрати на ринкове освоєння, адаптацію нової продукції до умов різних ринків, на рекламу, маркетинг тощо.

Аналізувати витрати на інноваційні процеси можна за різними напрямками, оцінюючи як використання окремих видів економічних ресурсів, так і результати інноваційних процесів загалом. Вказані напрями утворюють систему комплексного економічного аналізу інновацій, в яку входять такі розділи, як аналіз ефективності використання окремих видів ресурсів (трудових, матеріальних, устаткування тощо); аналіз витрат на здійснення інноваційних процесів; аналіз джерел фінансування витрат; оцінювання ефективності інноваційних проектів та перспектив подальшого розвитку тощо.

У практиці при оцінюванні величини інноваційних витрат деякі підприємства обмежуються такими показниками, як: розмір річного бюджету на нові розробки; процентне відношення бюджету на інновації до обсягу річного продажу; кількість патентів, які компанія отримала за звітний період; кількість пропозицій, що надійшли від працівників організації за звітний період. Ці показники можуть виявитися корисними, але вони не вимірюють потенційні інноваційні можливості підприємства повністю, а тому не можуть дати повної характеристики щодо стану інноваційних витрат на машинобудівному підприємстві.

Основні завдання аналізу інноваційних витрат процеси машинобудівних підприємств, на наш погляд, повинні відображати такі проблеми:

- планування необхідних витрат на інноваційні процеси підприємства, що можуть забезпечити ефективність інноваційного виробництва в короткостроковому і довгостроковому періодах;
- прогнозування витрат на інноваційні процеси підприємства;
- визначення оптимальних обсягів виробництва інноваційної продукції;
- вибір найважливіших показників оцінювання інноваційних витрат;
- оцінювання динаміки і виконання плану з витрат на інноваційні процеси;
- визначення раціональної структури витрат на інноваційні процеси;
- визначення закономірностей і тенденцій витрат на інноваційні процеси у конкретних умовах підприємства;
- оцінювання ризиків інноваційної діяльності і вироблення внутрішніх механізмів управління ними;
- пошук резервів підвищення ефективності інноваційної діяльності.

Щоб з'ясувати стан інноваційних процесів підприємства загалом, варто аналізувати витрати на інноваційні процеси, використовуючи такі коефіцієнти: інноваційної місткості витрат, інноваційної місткості доходу, дохідності витрат на інноваційні процеси, рентабельності витрат на інноваційні процеси. Застосування зазначеної системи показників оцінювання дає змогу визначити обсяги інноваційних процесів підприємства, їхню дохідність, прибутковість та співвідношення інноваційних процесів з іншими видами діяльності, тобто об'єктивно оцінити діяльність підприємства для прийняття раціональних управлінських рішень.

Література:

1. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
2. Кузьмін О. Є., Дідик А. М., Когут У. І., Мельник О. Г. Проблеми та теоретико-методичні засади управління витратами на машинобудівних підприємствах: моногр. / За заг. ред. д.е.н., проф. О. Є. Кузьміна. – Львів: Тріада – плюс, 2009. – 325 с.
3. Яцков В. Инновационный путь развития в условиях экономических реформ / В. Яцков // Проблемы науки. – № 7. – 2002. – С. 240-246.